УДК 81-115 [811.111+811.161.2]

БАЗОВІ СЕМАНТИЧНІ ТИПИ ТЕРМІНІВ КІНОМИСТЕЦТВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Т. Г Демчук

1. Вступні зауваження. Терміносистема сфери кіно, як і кожна інша, має свої особливості, тому потребує детального аналізу та систематизації, адже дана сфера мистецтва з кожним роком стрімко розвивається у різних країнах світу. Саме тому терміносистема кіно викликає неабиякий інтерес у сучасних науковців, адже саме ця сфера мистецтва є однією з найбільш популярних тем в засобах масової інформації, що робить значну частину її термінів широко вживаними серед пересічних громадян більшості країн світу [2].

Об'єктом дослідження є терміни кіномистецтва в англійській мові.

Предметом дослідження є семантика термінів кіномистецтва в англійській мові.

Метою роботи є семантичний аналіз термінів кінематографа в англійській мові крізь призму загального термінознавства та розробка базової семантико-тематичної класифікації.

2. Теоретичні засади дослідження. За Б. М. Головіним, термін – це слово або словосполучення, що має спеціальне значення, яке формує професійне поняття та вживається у процесі пізнання та засвоєння наукових і професійно-технічних об'єктів і відносин між ними [3: 5].

Через стрімкий розвиток культури, науки, техніки та мистецтва, деякі терміни дуже швидко поширюються та поступово починають використовуватись у повсякденному житті, наприклад, англ. *film* 'фільм', *animator* 'художник-постановник', які часто зустрічаються у ЗМІ, проте більшість термінів, що є вузьконаправленими та вживаються загалом спеціалістами сфери кіно, функціонують лише в області термінології, наприклад, англ. *dubbing* 'дублювання', *flashback* 'зворотний кадр', *wipe* 'зміна кадру'.

3. Семантична структура термінів кіномистецтва. В деяких терміносистемах поширено використовувати терміни, що виникають від загальновживаних слів за допомогою переносу значення, наприклад, дієслово англ. *to cheat* в сфері кіно означає «змінити частину декорацій, щоб викликати враження зміни місця дії». Хоча в літературній мові воно означає «шахраювати». Це явище, яку веде до виникнення слів-омонімів, визначається як номінативна метафора [3: 34].

Характерною рисою англійської мови є наявність термінів, що мають неоднакові значення в різних сферах науки, техніки чи мистецтва, тобто функціонують як омоніми; у сфері термінології це явище дістало назву транстермінологізація [3: 40]. Результати дослідження дозволяють стверджувати, що це характерно і для терміносистеми кіно, наприклад, лексема англ. *the call* у сфері кіно характеризується семантикою «список акторів, які знімалися у головних ролях», а у терміносистемі театру позначає «виклик актора на сцену».

Терміни сфери кіно можуть характеризуватися полісемією навіть у рамках власної терміносистеми. Так, англ. *flag* це з одного боку, «тканина, якою закривають частину об'єктиву камери під час зйомки, щоб необхідна частина зображення була чорною», а з іншого – це «пристрій, який використовується під час процесу монтажу і виконує роль «закладинки», яка дозволяє швидко знайти необхідний кадр».

У терміносистемі сфери кіно нерідко зустрічаються терміни, що є оказіоналізмами, тому їх використання нерідко пов'язане з посиланням на автора. Наприклад, Vertigo effect – це винахід режисера Альфреда Хічкока. Суть його полягає у тому, що актор у кадрі не рухається, а оточуюче зображення постійно змінюється за

допомогою перехрещування кадрів під час монтажу. Вперше було використано у кінострічці «Vertigo», звідки й отримав свою назву.

Сучасна термінологія досліджує явище переходу термінів у фразеологізми: англ. *theater of cruelty* – термін, що позначає «нелегку мету режисерів як театру, так і кіно, залучити глядача не тільки до перегляду, але й для участі у зображуваних подіях». За своєю структурою терміни терміносистеми сфери кіно можуть бути простими, наприклад, англ. *trailer* ‘анонс’, *shot* ‘кадр’, та складеними, наприклад, англ. *dolly shot* ‘кадр, що знято у русі’.

4. Базові семантичні типи термінів кіномистецтва. Проведений семантичний аналіз дозволяє виділити наступні базові групи термінів в англійській мові:

4.1. Назви професій кінематографу. Слід зазначити, що дана лексична група, є найбільш продуктивною: англ. *agent* ‘агент’, *producer* ‘продюсер’, *cast* ‘актори фільму’, *film director* ‘режисер’, *double* ‘дублер’, *conductor* ‘дирижер звукозапису’, *choreographer* ‘хореограф’.

4.2. Жанри фільмів. Наступною за продуктивністю є група термінів, які позначають жанри фільмів. Ця група, як і попередня, налічує значну кількість лексичних одиниць. Деякі терміни цієї групи стали архаїзмами, наприклад, англ. *talkie* ‘звукове кіно’, використовують лише для позначення звукового кіно 20–30-х рр. XX ст. Деякі жанри належать до окремих країн, де вони виникли, а вже потім розповсюдилися по світу. Наприклад, англ. *anime* «жанр японської мультиплікації», *film noir* «піджанр гангстерського американського кіно», хоча назва походить з французької мови, *road films* та *westerns* – також американські жанри, *German expressionism* – «жанр німецького кіно 20-х рр. XX ст.», *spaghetti western* – «жанр італійського кіно за участі американських акторів».

4.3. Терміни, що стосуються зйомки. Ці терміни позначають різноманітні назви кінострічок, що вказують на розбіжності в їх об’ємі: англ. *clip* ‘кліп’; *onereeler* «десяти чи дванадцяти хвилинна кінострічка», *short* «фільм, що йде впродовж 30 хвилин», *short subject* «45-хвилинна кінострічка»; *teaser trailer* «рекламний ролик фільму».

4.4. Назви технічного оснащення. Сюди входять назви камер, прилади монтажу, звукозапису, освітлення та інше обладнання. Найбільш розповсюдженими є англ. *camera* ‘камера’, *iris* ‘діафрагма’, *microphone (mike, mic)* ‘мікрофон’, та ін.

5. Висновки.

1. Термінологія кінематографа є частиною загальної терміносистеми англійської мови, постійно розвивається й перебуває в тісному зв’язку зі загальновживаною лексикою.

2. Терміни не існують ізольовано, вони вступають у гіперо-гіпонімічні, антонімічні та синонімічні відношення, тим самим постійно розвиваючи й удосконалюючи терміносистему кінематографа.

3. Дослідження дозволило виділити чотири базові семантичні групи термінів кінематографу, найбільш продуктивними з яких стали назви професій кінематографу та назви технічного оснащення.

Література

1. Англо-русский словарь кинотерминов [Электронный ресурс] – Режим доступа : https://festagent.com/ru/dictionary/.

2. Василяйко І. Ю. Структурно-семантичні особливості термінів-словосполучень у сучасній українській термінології кіномистецтва [Електронний ресурс] – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2013. – Режим доступа : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22770/1/ 19-82-86.pdf.

3. Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах / Б. Н. Головин, Р. Ю. Кобрин. – М. : Высш. шк., 1987. – 105 с.